

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravni prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 19. JUNIJA (JUNE 19), 1939
Cena lista je \$6.00
Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.
Subscription \$6.00 Yearly
STEV.—NUMBER 118

Velika Britanija poslala nov protest japonski vladi

V protestu naglašajo, da bo odločno branila svoje pravice na Kitajskem. Konflikt se poostri, ko so tuje firme v Hankovu naznanile, da ne bodo plačevale novih davkov. Dve angleški bojni ladji odrinili proti blokirani coni

London, 17. jun. — Chamberlainova vlada je poslala nov protest japonski, v katerem pravi, da bo odločno branila svoje pravice na Kitajskem in podvzela ustrezne korake. Angleški zunanji urad je istočasno objavil komunikate, da Velika Britanija ne sprejema japonske sugestije glede sodelovanja v napori, katerih cilj je "ustanovitev novega reda na Daljnem vzhodu."

Vlada dalje poudarja, da so japonske zahteve protislovne na pogojne nove in resne probleme, ki nastajajo v pogodbah zajamčenih varnosti Veliki Britaniji in drugim državam. Japonske avtoritete so zahtevale, da mora Anglija takoj odpovedati zaščito komunizma in protijaponskim elementom kakor tudi podporo generalu Kaišoku, vrhovnemu poveljniku kitajske oborožene sile.

Kakšne korake bo londonska vlada podzela proti Japoncem, še ni znano. Možnost je, da bo prekinila trgovinski dogovor, ki ga je sklenila z Japonci pred nekaj leti. Doslej še ni nobenega namena, da se bo poslužila oborožene sile, da zaščiti svoje pravice na Kitajskem.

Člani Chamberlainovega kabineta se bodo sestali na izredni seji v ponedeljek, na kateri bodo obravnavali na napeti situaciji, ki jo je izzvala japonska blokada angleško-francoske koncesije v Hankovu.

Sanghaj, 17. jun. — Nov konflikt med japonskimi avtoritetami in tujimi interesi na Kitajskem je izbruhnil v Hankovu, ki je glavni kitajski trg. Konflikt se je pričel, ko so direktorji tuje trgovske zbornice naznanili, da ne bodo plačevali novih davkov, katere jim je določila po Japoncih kontrolirana administracija v Hankovu.

Japonska časopisna agencura "Mei" poroča, da so se tuje firme uprle plačevanju davkov. Njih argument je, da so dohodki od davkov, odkar so Japonci zaprlj morbo na reki Jangtze. To se je zgodilo v zadnjem januarju.

Tientsin, Kitajska, 17. jun. — Japonska blokada angleško-francoske cone, ki je bila razglašena 1. torka, je izzvala komplikacije. Japonske avtoritete so pričele zdaj pritiskati na Kitajce, naj tudi oni zahtevajo, da Velika Britanija sprejme japonske zahteve.

Cene živine in drugim potrebščinam v blokirani coni so silno zrasle od razglašene blokade. Pomanjkanje mleka in mesa je akutno. Kitajska straža je ustrelila dva Kitajca, ko sta skušala izročiti košaro zelenjave v blokirani coni.

Po tem incidentu je bilo naznanjeno, da sta dve angleški bojni ladji odrinili proti blokirani coni. Ena je odplula iz Cingvataja, druga pa iz Weihajja. Ladji vozita tudi živila prevažnem v angleško-francoski coni.

Zaključek zasedanja poljskega parlamenta
Varšava, Poljska, 17. jun. — Parlament je včeraj zaključil svoje zasedanje in odšel na počitnice. Ponovno se bo sestel v prvih dneh decembra in v tem času bo vladal dežel z dekreti predsednik Ignacy Moscicki. Parlamentarna odobritev ni potrebna za odločitve glede miru ali vojske. Dvanajsti člen nove ustave daje predsedniku pravico izločanja takih odločitev.

Raztegnitev angleške propagande

Chamberlain pričel posnemati diktatorje

London, 17. jun. — Premier Chamberlain je naznanil formiranje novega departamenta, v čigar področje bo spadala propaganda. Tak departament imata Nemčija in Italija in zdaj ga bo dobila tudi Anglija.

Premier je naznanil v parlamentu, da so bili zadevni načrti že sestavljeni pod vodstvom notranjega ministra Hoareja. Ministru je pomagal lord Perth, bivši angleški poslanik v Italiji. Perth bo najbrže izbran za načelnika propagandnega departamenta.

Novi departament bo podrejen zunanjemu uradu in ta bo vodil besedno bitko s predstavniki totalitarnih držav. Glavna naloga novega departamenta bo razširjanje propagande v tujemstvu. Ta bo pošiljal tudi predavatelje in govornike v kolonije, kjer so aktivni agenti fašistične Italije in nacistične Nemčije in kateri podžigajo odpor domačinov proti britski nadvladi.

Naciji zahtevajo več otrok

Nova odredba glede kontrole živil

Berlin, 17. jun. — Vsaka zakonska dvojica mora spraviti na svet najmanj štiri otroke. Tak je ukaz vodstva nacistične stranke, ki ga je pravkar objavil list National Socialist Korrespondenz, organ te stranke.

Ta list je tudi objavil statistično poročilo o številu rojstev v Nemčiji. Nemke morajo roditi najmanj 1,278,583 otrok na leto, da bo ostalo število prebivalstva na sedanjih stopnjah. Preteklo leto je bilo v Nemčiji rojenih 42,065 manj otrok kot znaša omenjeno število in to kljub nacistični kampanji, ki je bila podvzeta z namenom, da se poveča število rojstev.

Berlin, 17. jun. — Nemci si bodo morali še bolj zadržati svoje pasove na podlagi odredbe, ki določa redukcijo pobiranja živine za 30 odstotkov. V Nemčiji je že zdaj pomanjkanje mesa, masla, kruha in drugih živil in nekatere delijo v odmerkih.

Naciji spet grozijo Angliji

Berlin, 17. jun. — Uradno naznanilo se glasi, da bo nacistična vlada nastopila proti Angliji, če bo slednja izgnala Walterja Reinhardta, nemškega konzula v Liverpoolu. Premier Chamberlain je v sredo zahteval odpoklic konzula, ker je zapleten v špijsko afero. Dejal je, da je dobil dokaz, da je konzul sodeloval z Josephom Kelleyjem, ki je bil pred nekaj tedni obsojen na deset let ječe, ker je prodajal Nemčiji vitalne tajnosti o oboroževanju Anglije. Kelley je bil zaplen v angleški tovarni orožja. Naciji zanikajo obdolžitve, da je konzul zapleten v afero.

Velika železniška nesreča v Nemčiji

Berlin, 17. jun. — Trinajst potnikov se je ubilo in dvajset je bilo ranjenih, ko je brzovlak na poti iz Berlina v Prago skočil iz tira v bližini Bodenbacha, Su-

Zadnje vesti

MINNEAPOLIS, MINN. — Tornado je ubil deset ljudi in ranil 63. Osem mest in vasi severno in zapadno od Minneapolisa je prizadetih.

LIZBONA, PORTUGALSKA. — Ameriško veleletalo Atlantic Clipper je srečno preletelo Atlantik s 30 potniki in pristalo v tem mestu. Razdalja 3447 milj med New Yorkom in Lizbono je preletelo v 23 urah in 50 minutah.

SANGHAJ, — Petnajststo Angležev je zajetih v blokirani coni v Tientsinu, Kitajska. Japonci so zapretili s poselitvijo blokade, če bodo angleške avtoritete še nadalje podpirale Kitajce.

GDANSK. — Minister nacistične propagande Goebbels je spet kričal, da mora to mesto postati nemška posest.

ZILINA, SLOVAKIJA. — Nemčija je poslala nadaljnje čete na mejo med Slovačijo in Poljsko.

BERLIN. — Nacistični tisk napad ameriške ženske, "ker zanemarjajo svoje dolžnosti in se vmešavajo v stvari, ki ne spadajo v njih področje."

Odškodninska tožba proti uniji ADF

Zadeva pred federalnim sodiščem

New York, 17. jun. — Unija United Electrical, Radio & Machine Workers (CIO) je vložila tožbo proti konkurenčni organizaciji International Brotherhood of Electrical Workers (ADF), v kateri zahteva odškodnino v višini \$250,000. Obtožnica očita uniji ADF, da je bojkotirala produkte in blago, izdelano v tovarnah kompanij, ki imajo pogodbe z unijo CIO.

Drugi obtoženci so uradniki dveh unij ADF v Philadelphiji in New Yorku, National Products Corp. in trinajst newyorških kontraktorjev. Obtožnica pravi, da so ti vodili bojkotno akcijo proti uniji CIO in izdelovalcem električnih aparatov in opreme, ki imajo pogodbe z unijami CIO. Obtožnica izrečno naglašajo, da člani konkurenčne unije niso hoteli instalirati radijskih prejemnikov in druge opreme, ki jo izdelujejo člani unij CIO.

Angleški kralj se vrnil domov

Halifax, Kanada, 17. jun. — Angleški kralj George in kraljica Elizabeta sta se s svojim spremstvom odpeljala na parniško Empress of Britain proti Angliji. S tem je bil zaključen prvi obisk angleškega vladarja na ameriškem kontinentu. V Kanadi in Združenih državah sta se mudila štiri tedne in v tem času prevozila v vlaku in avtomobilu 9000 milj. Mnogi 150,000 ljudi se je zbrala ob pomolu, kjer je bil zasidran parnik, ki ju je odvedel domov.

Legaliziranje loterije v Illinoisu

Springfield, Ill., 17. jun. — V nižji kongresni zbornici je bil sprejet zakonski načrt glede legaliziranja loterije. Avtor načrta, ki je bil sprejet z 80 proti 20 glasovom, je poslanec Carmen Vacco iz Chicaga. Ta določa, da se dobiček loterije porabi za podpiranje "slumskih" predelov v Chicagu in gradnjo hiš.

Naciji prepovedali petje čeških pesmi

Praga, 17. jun. — Nacistične avtoritete so včeraj prepovedale petje čeških pesmi v tukajšnjih zabaviščnih in plesnih dvoranih. Češi so radi prepevali svoje patriotske pesmi v teh prostorih, kar je nacije silno jezilo.

KONCENTRACIJA NEMŠKIH ČET OB SLOVAKIJI

Zatiranje pasivnega odpora na Češkem

KONSTRUKCIJA TRDNJAVSKE ČRTE

Berlin, 17. jun. — Hitler je poslal posebno armado v Prago, da potlači pasivno resistenco Čehov proti nacističnim avtoritetam. Okrog 800 Hitlerjevih rujavosrajnikov je že odpotovalo iz Berlina in tem bodo sledile nadaljnje čete.

V Berlinu pravijo, da so bile vojaške čete poslane na Češko na apel "protektorja" Česke in Moravske. Velika nemška armada je koncentrirana ob meji Moravske in Slovačije, čeprav nacistični krogi zanikajo poročila o koncentraciji vojaštva. Ti pravijo, da dogovor med Nemčijo in Slovačijo, ki sta ga sklenili v zadnjem marcu, dovoljuje Nemčiji konstrukcijo trdnjavske črte ob zapadni meji Slovačije.

Veščaki pravijo, da bo treba preurediti obmejno črto med Moravsko in Slovačijo v zvezi z gradnjo utrd. O tem se vrlijo diskusije in nemški krogi naglašajo, da "neodvisnost" Slovačije ni v nevarnosti. Slovačija je prišla pod Hitlerjevo "zaščito", ko je nemška armada zasedla Češko in Moravsko.

Koncentracija nemškega vojaštva ob Slovačiji je predvsem svarilo Poljski, ki se je zapletla v konflikt z Nemčijo zaradi Gdanske. Naciji hočejo prestrašiti Varšavo, da jo prišlijjo na kolena.

Zdaj so bili naznanjeni vojaški manevri na zapadni meji Nemčije, ob trdnjavske črte, ki se razteza od Holandske do Švice. Ti imajo demonstrirati nemško vojno pripravljenost.

Praga, 17. jun. — Obravnava proti dvema nemškima policajema, ki sta napadla in ustrelila češkega policaja Johanna Muellerja v Nachodu 9. junija, bo kmalu zaključena. Tri natakari se so povedale pred posebnim nacističnim sodiščem, ki vodi obravnavo, da sta nemška policaja spila veliko količino piva, vina in konjaka in da sta v pijanosti ustrelila češkega policaja. Po napadu sta razgrajala po ulicah in streljala v zrak. Obtožena policaja sta George Bulla in Paul Stehr.

Bivši albanski kralj bi rad prišel v Anglijo

London, 17. jun. — Uradna vest se glasi, da sta bivši albanski kralj Zog in kraljica Geraldina vprašala za dovoljenje glede nastanitve v Angliji. Oba sta pobegnila v Turčijo, ko je Mussolinijeva armada zasedla Albanijo. Tu pravijo, da jima bo Anglija dala zavetje, če se bosta obvezala, da se ne bosta vmešavala v politične aktivnosti.

"Čistka" med španskimi časnikarji

Madrid, 17. jun. — Načelnik fašističnega tiskovnega departamenta je odredil "čistko" med časnikarji. Vsi reporterji in uredniki so bili pozvani, naj predložijo poročila, kaj so pisali za vlado in proti generalu Francu v teku civilne vojne.

Direktor ruske filmske industrije odstavljen

Moskva, 17. jun. — Semjon Dukelski, direktor ruske filmske industrije, je bil odstavljen. Poročilo pravi, da je sam izrazil željo, da hoče iti v pokoj. Na njegovo mesto je bil imenovan Ivan Gregorovič, tajnik aveta ljudskih komisarjev.

Domače vesti

Čikaške novice

Chicago. — Valentin Colarić, star 47 let in doma iz Trsta, se je 15. t. m. ustrelil v predmestju Lyonsu. Kaj ga je napotilo k temu činu, nam ni znano. Bil je član društva 270 SNPJ in zapuščal družino.

Nesreča v Minnesoti

Eveleth, Minn. — Pred nekaj dnevi je bil rojak Anton Miheve povežen od nekega biciklista. Padel je na tlak in si prebil lobanjo, štiri ure kasneje je pa umrl. Star je bil 58 let in doma iz Gornjega Logatca. V Ameriki je živel 47 let in tu zapuščal ženo, štiri sinove in dve hčeri.

Calumetske vesti

Calumet, Mich. — John Stukel iz Mohawka je bil primoran odpotovati v znano Mayoovo kliniko v Rochesteru, Minn., zaradi bolezni. — Iz calumetske srednje šole (high school) je zadnje dni graduiralo 21 slovenskih in hrvaških dečkov in deklet.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland. — Pred dnevi je avto povozil rojaka Louisa Maliča in mu prizadel teške poškodbe. Vozar avta je bil aretiran zaradi pijanosti. — Rojakinja Ruth Muhvić se je 12. t. m. zvečer pol ure prepirala z uradniki srednje šole v Euclidu, ker je njen sin padel pri maturi zaradi slabe udeležbe pri telovadbi. Mati je rekla, da je fant zato izostajal od telovadbe, ker ni imel telovadne obleke, dobila je pa odgovor, da obleko bi bila dala šola, ampak fant se ni brigal za telovadnico. Ženska je bila tako huda, da so o njej poročali clevelandski listi. — Iz South High School sta graduirala tudi Frank Dodić in Ema Kopčivnik. — Zadnje dni je umrl Louis Kravcar, star 67 let in rojen v Opčini pri Zobernici. V Ameriki je živel 40 let in tu zapuščal ženo, dva sinova in dve hčeri. — Dne 15. t. m. je naglo za srčno kapjo umrl John Kozar, doma iz Brezovca pri St. Vidu. V Ameriki je bil 35 let in tu zapuščal ženo, dva sinova in dve hčeri.

Milwaške vesti

Milwaukee. — V stavki 7000 delavcev pri Allis-Chalmers Co. v West Allisu je mnogo Slovencev prizadetih. — Poroke: Stanley Kopač in Veronika Jančan, Anton Pirola in Virginia Bartel, Stanley Orval in Josephine Messar, Robert Martinčič in Mary Rojšček, John Božić in Delila F. Shehan, Ivan Mešich in Mary Fellingner ter Jos. Sezesny in Mary Ferkovič. — V sosednjem Sheboyganu sta bila poročena Fr. Pragala in Marion Pungercar. — Matt Kolar in njegova žena sta zadnje dni slavila petindvajsetletnico svoje poroke.

Reorganiziranje nemške banke

Prišla je pod Hitlerjevo kontrolo

Berlin, 17. jun. — Walter Funk, predsednik državne banke, je naznanil odredbo glede reorganiziranja banke tako, da bo direktno pod Hitlerjevo kontrolo. On je dalje naznanil, da bodo tujci, ki lastujejo delnice te banke, stoodstotno odškodovani, ko bodo vrnili delnice.

Vrednost delnic, ki jih posedujejo tujci, cenijo na 40,000,000 mark (okrog \$16,000,000). Skupna vrednost delnic znaša \$60,000,000. Funk je dejal, da je Hitler sam sestavil načrt glede izplačila odškodnine tujim delničarjem.

Hitler je prevzel vodstvo banke in odbor direktorjev bo sprejemal od njega ukaze in navodila. Njegova beseda bo veljala v vseh ozirih. Velika vsota tujeje kapitala je prišla v državno banko l. 1924 na podlagi načrta čikaškega bankirja Dawesa.

GOVERNER PODPRL UNIJO CIO V KONFLIKTU

Kompanija se je morala ukloniti

STAVKA V MILWAUKEEU KONČANA

Milwaukee, Wis., 17. jun. — Stavka pri Allis-Chalmers Mfg. Co., katero je oklicala avtna unija, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je bila končana z zmago delavcev. Dogovor, sklenjen med kompanijo in unijo, morajo odobriti člani unije, kar se bo gotovo zgodilo.

Naznanilo, da je bila stavka končana, sta objavila Max W. Babb, predsednik kompanije, in Harold Christoffel, predsednik unije, po konferenci z gubernorjem Hellom. Gubernorju gre za sluga, ker je bila stavka končana. Zdnj mu očitajo, da je podpiral stavkarje v boju in s svojimi metodami prisilil kompanijo v kapitulacijo pred unijo.

Heil je nedavno podpisal v državni zbornici sprejeti zakon, ki omejuje pravico piketiranja in druge stavkovne aktivnosti. Zdnj pravijo, da ni hotel izvajati provizij tega zakona proti stavkarjem.

Okrajni šerif Edward J. Mitten in direktorji kompanije so dvakrat apelirali na gubernorja, naj pošlje državne miličnike, da bodo pomagali "vzdrževati mir in red", kar pa je odklonil. Šerif je v svojem apelu naglašal, da piketi izvajajo izgrede in da potrebuje pomoč.

Governor Heil je po zavrtnitvi apela konferiral z uradniki unije. Konferenca se je vrnila za zaprtimi vrati. O čem so govorili na tem sestanku in kakšen sporazum je bil dosežen, vedo le gubernor in uradniki unije.

Ko se je vrnila konferenca, je družba podala dolgo izjavo, da ne bo pristala na zahteve stavkarjev. Te so vključevale med drugim zaprtje delavnice in sklenitev pogodbe, ki naj bi krila delavce v tovarnah te kompanije tudi v Bostonu in Pittsburghu.

Allis-Chalmers Co. je največja industrijska firma v Wisconsinu in unija, ki je oklicala stavko, ima 6000 članov. Harold Christoffel, predsednik unije, ki je star šele 25 let, se je izkazal za sposobnega delavskega voditelja v konfliktu s kompanijo.

Franco sprejel ameriškega poslanika

Burgos, Španija, 17. jun. — General Francisco Franco je sprejel A. W. Weddella, prvega ameriškega poslanika v fašistični Španiji. Weddel je predložil Francu svojo poveljnico in s tem v zvezi so se vršile velike ceremonije. Poslanik je dejal, da mu je predsednik Roosevelt naročil, naj v njegovem imenu izrazi željo glede uditve prijateljskih odnosov med Ameriko in Španijo. Franco je odgovoril, "da je uditve prijateljstva z Ameriko tudi njegova želja. Španija je odprla vrata krščanski civilizaciji in njeni sinovi so mnogi žrtvovali za razširjenje vere in visokih idealov."

Zbornica znižala reliefne aropriacije

Washington, D. C., 17. jun. — Predlog, da se vsota za reliefna dela in oskrbo brezposelnih zniža na \$1,735,000,000, je bil danes zjutraj sprejet v nižji kongresni zbornici s 373 proti 21 glasovom. Rezultat glasovanja je udarec Rooseveltu in reliefni administraciji, ki sta zahtevala višjo vsoto. Zbornica je tudi sprejela predlog glede ustanovitve posebnega odbora treh članov, ki bo nadziral trošenje denarja za reliefne svrhe.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODNEGA
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in šolska družba (vsega člena) v Sloveniji
\$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na tujino
in tujino \$3.00 na leto, \$4.50 na pol leta, \$2.25 na četrt leta; na tujino
\$4.00.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Canada \$3.00 per year,
foreign countries \$4.00 per year.Črna opomba: Če kdo želi, naj mu pošljemo brezplačno eno leto
glasila, če mu ne vrnejo. Rokopisni listi, pesmi, drame, poezije,
vse, kar se pošlje, mora biti napisano v slovenskem jeziku.
Adresirane listine ne bodo vračane. — Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
in answer only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima biti s tem

PROSVETA

507-49 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v obliki na primer (July 31, 1928), potem vsakega
člena na vsaki strani, da vidi, če je v tem datumu posredni
naslov. Posredni je pravilno, da se vsa list na strani.

130

Film za propagando
demokracije

Ameriško občinstvo, ki obiskuje kinogledališča ali po domače "movies", ima končno pred seboj film, ki je mogoča propaganda za demokracijo. To je film "Juarez", v katerem se znameniti in svetovno znani igralec Paul Muni udeležuje v glavni vlogi.

Zadnje čase z veseljem opažamo, da se pojavlja na platnu vedno več filmov, ki poudarjajo demokracijo. Naj omenimo le "Confessions of a Nazi Spy", ki kaže podrobnosti iz znanega in nedavnega procesa proti nacistično-nemškemu špijonu v New Yorku. V tem filmu je smelo odkrita nacistična propaganda v Ameriki in vsi prizori so krepka obtožba te propagande, katere se na vsaj črti vrši proti ameriški demokraciji. Nemški fašisti v Ameriki so naperili proti temu filmu silno agitacijo, ampak do danes še niso uspeli. Čitatelji, ki še niso videli tega filma, naj si ga ogledajo.

Prav tako toplo priporočamo "Juarez". To je dramatičen kos zgodovine Mehike iz srede zadnjega stoletja — to je tisti kos mehiške zgodovine, ki je tudi v našem starem kraju odjeknil v lažnji legendi o "dobrem" mehiškem cesarju Maksimilijanu, ki je bil Habsburčan in brat avstrijskega cesarja Franca Jožefa. Saj je bilo precej Slovencev, ki so šli takrat kot prostovoljci v Mehiko boriti se za "blagega" Maksimilijana.

Film "Juarez" pravilno poudarja, da je bil Maksimilijan tepec, ki je bil orodje francoskega cesarja-diktatorja Napoleona III. in žrtev svoje častitljive in pohlepne žene Karlole. Maksimilijan je stopil na pozornico zgodovine ob času civilne vojne v Združenih državah, ko se je moral Abraham Lincoln boriti za obstoj republike in ameriška vlada ni imela časa, da bi se bila brigala; kaj se godi v sosedni Mehiki.

Ameriško civilno vojno je izbral Napoleon III., ki je hotel raztegniti svoj imperij na Ameriko in poslati je francosko armado v Mehiko. Na čelu mehiške republike je bil takrat predsednik Juarez, Indijane po rodu, toda velik demokrat in prijatelj Lincolna. Juarez ni zmogel armade, ki bi se mogla meriti s Francozi in umaknil se je v hribe. Francozi so odpravili mehiško republiko s sleparskim "plebištom" in Napoleon je poslal Maksimilijana v Mehiko, da vlada Mehikancem kot cesar v njegovem imenu.

Juarez se pa ni podal, čeprav mu prijatelj Lincoln ni mogel pomagati, ker je bil sam zapleten v vojno doma. Juarez je obdržal vlado republike v divjih hribih, zbiral je čete in z orožjem, kakršnega je imel, je vodil boj proti usiljenemu cesarju. Maksimilijan, ki so ga nalagali, da so ga vsi Mehikanci do zadnjega sprejeli kot svojega cesarja, je bil presenečen, ko je izvedel, da Juarez ima vedno več pristašev — in odredil je, da vsakdo, ki ga zalotijo z orožjem v posesti, mora biti ustreljen v 24 urah. Na tisoče mehiških republikanov je bilo ustreljenih.

Toda leta 1865 je bila civilna vojna v Združenih državah končana in ameriška vlada je poslala Luisu Napoleonu ultimatum, naj francoska armada izprazni Mehiko, če ne, jo Američani izženejo. Napoleon se je hitro udal in pozval svoje čete domov. Tedaj je bilo konec mehiškega "cesarstva". Juarez je s svojo armado hitro okupiral vso Mehiko in Maksimilijan je bil ujet in ustreljen v Queretaru zaradi zločinov, ki jih je izvršil nad Mehikanci. Kruta je bila njegova smrt, toda Juarez je izvršil voljo večine, ki je sodila — zob za zob.

Paul Muni je v vlogi Juareza veličastna osebnost v vseh scenah, zlasti pa v sceni, ko pride pred njega ves diplomatski zbor z apelom, naj v imenu "krščanske civilizacije" priznane Maksimilijanu: Juarez jih vpraša, kje so bili s svojo "krščansko civilizacijo" takrat, ko je Maksimilijan izdal dekret za masakriranje republikanov — in diplomatje s povešenimi glavami priznajo, da takrat so bili nevtalni. "Pa bodite zdaj nevtalni!" jim odgovori Juarez in pristavi: "Poznamo mi vašo krščansko civilizacijo že 300 let v Mehiki..."

Juarez za tiste čase označi demokracijo s temi značilnimi besedami: "V monarhiji mora ljudstvo delati, kakor hoče monarh, v demokratični republiki mora pa prezident delati, kakor hoče ljudstvo. To je tista nepremostljiva razlika..."

Glasovi iz
naselbin

To in ono iz Johnstowna

Johnstown, Pa. — Ko sem prejel Prosveto z dne 9. junija, sem takoj opazil, da ni v njej nobenega dopisa. Kaj je z dopisniki ("kibici") kot je Prosvetine dopisnike krstil br. Kerže? Ali so se ustrašili Keržetove neumestne kritike? Upam, da ne. Dobre dopise, kot so od br. Snoja, Valentinčiča, Zidanška, Barbiča in več drugih, imamo čitatelji Prosvete radi.

Kar se mene tiče, imam rajši en dopis tega ali drugega od omenjenih dopisnikov kot pa deset Keržetovih člankov "Pod vaško lipo" v Glasu Narodu. S svojo zmešano kritiko vsega, kar ne pride od njegove strani, je br. Kerže prišel tudi v Prosveto in vzel na piko posebno urednika br. Moka, toda se je to pot opek. Br. Molek, brez visokošolske izobrazbe, toda toliko bolj podkovan z življenjskimi izkušnjami, je odgovoril br. Keržetu tako dobro, da se najbrže že kesa, ker ga je napadel, "kakor kužek človeka na cesti" (Keržetov izraz). Kredit gre br. Moku za odgovor br. Keržetu. S tem je dokazal, da ni vsa učnost v glavah tistih, ki so gladili klop v višjih solah, pač pa, da se človek tudi lahko dobi nauči, če hodi skozi življenje z odprtimi očmi.

Br. Kerže v svojih člankih trdi, da smo zrasli brez javne kritike in dostavlja, da bi bilo dobro, če bi jo imeli. Da nimamo javne kritike, ni resnica, kajti br. Kerže sam kritizira — kritike. Br. Molek vprašuje br. Keržeta, kakšno kritiko ima v mislih. To bo za br. Keržeta precej "težak" odgovor, zato mu bom jaz skušal malo pomagati. Ako bo hotel br. Kerže odgovoriti po pravici, tako kot on misli, bo moral povedati, da bi bil rad on sam tista javna kritika. Do tega mnenja prihajam, ker sem zadnji dve leti čital njegove članke "Pod vaško lipo" v G. N. in zato mislim, da vem precej dobro, kam pesa tako moli. Toda, če bi se imelo kaj takega zgoditi, sem prepričan, da takoj oglašilo se jih bo sto, da Kerže županil nam ne bo! Toliko o tem, dasi bi lahko pisal veliko več.

Republikanska mašina v Pennsylvaniji je v polnem zamahu. Sprejela, oziroma "popravila" je več zakonov delavstvu v škodo. Ko je delavstvo to izvedelo, je v Harriaburgu uprizorilo demonstracijo proti novim postavam. Do gubernerja je šla deputacija CIO in ADF s prošnjo, naj vetira delavstvu škodljive postavbe, katere je zbornica že sprejela. Toda guberners se ni oziral na te prošnje in je zakone podpisal, dasi so mu do zmage pripomogli delavski glasovi. Ameriška delavska federacija je pred volitvami svojim članom priporočala, naj glasujejo zanj.

Ali je treba še več dokazov, da delavstvo potrebuje svojo stranko, svoje zastopnike, ki ne bodo orodje samopašnega kapitalizma, kateremu so brezposelni deveta briga, samo da so njih blagajne polne? Do sprejetja omenjenih postav je veliko pripomogel razdor med organiziranim delavstvom. CIO in ADF se koljeta med seboj. Ta boj je povzročil, da so vsi skupaj pozabili, kaj se godi v Harriaburgu. Dobiček od tega imajo kapitalisti. Socialistična stranka, razbita v sed neke nesmiselne deklaracije, nima moči niti za varstvo tistih obstoječih zakonov, ki so vsaj malo ščitili delavstvo pred nikdar sitimi kapitalisti. Ko bi se pri ameriški socialistični stranki malo manj ukvarjali s protivojnim stališčem, ki je le deloma pravilno, in posvetili nekaj več časa raznim državnim zakonodajam, bi nič ne škodilo.

Z delom v okolici Johnstowna je slabo. Večina premogovnikov dela samo po par dni na teden. Tovarne delajo nekoliko več, toda mesto delavcev delajo v njih — stroji. WPA ali "cesarsko delo" počasi odpravljajo. Radi teh vzrokov bi človek upravičeno pričakoval, da se bo med delavstvom začelo politično prebujanje, toda jaz tega do danes še nisem opazil.

John Langerholc, 82.

Presenečenje, koncert, piknik

La Salle, Ill. — Dan 29. maja bo ostal v prijetnem spominu meni in moji ženi za vedno, ker kaj takega še nisva doživela v življenju. Nekateri so izvedeli, da bo na 30. maja 25 let, ko sva se poročila v Elyju, Minnesota. Za ta srebrni jubilej so nama prijatelji in prijateljice priredili tako zvani "surprise party" ali presenečenje. Seveda se je vse delalo tako skrivno, da nisva o tem nič vedela do zadnjega. V takih slučajih je človek resnično presenečen.

Anna Dular in Mrs. John Vogrich sta me prišli obvestiti, da moram priti na važno sejo, katere se vrši nocoj za dneve SN-PJ, kateri bodo v našem mestu na 2., 3. in 4. septembra, ter da bosta tudi navzoča dva glavna odbornika iz Chicaga. Misli sem si, gotovo je kaj važnega, zato je treba iti, saj je nas vseh članov dolžnost, da se pobrigamo in delamo za uspeh, kakršnega še ni doživela naša slovenska nasebina za našo veliko, najnaprednejšo in najbolj demokratično podporno organizacijo Slovensko narodno podporno jednoto. Okej, pa pridem zvečer v Dom. Toda Anna Dular ni čakala, da bi prišel sam v Dom, pač pa sta prišli z Mary Pirnat z avtom ter tudi ženo povabili, da se z nami popelje.

Ko pridemo v Dom v spodnje prostore, vidim veliko ljudi zbra-

Eduardo Hays (desno), mehiški zunanji minister, in Josephus Daniels, ameriški poslanik v Mehiki.

nih, sredi dvorane pa zbor Soča z načelnico mrs. Banko in Alice Krultz pri klavirju. Gledal sem kaj vse to pomeni in komu je vse namenjeno. Ko pa je zadonel "surprise" in nama čestitajo sin, hčere, sorodniki, prijatelji in prijateljice k 25 letnici, sem šele spredel, da je to namenjeno nama. Od Soče so zadonele lepe pesmi. Ob takih slučajih je človek ginjen in se prijeto počuti. Nikdar nisem pričakoval, da je ta kulturni krožek tako meni naklonjen za te moje skromne dopise za njihove prireditve, ker jaz tega nisem zaslužil za vaš bogati program za najino obletnico. Zatorej iskrena hvala tebi Soča in prijateljem in prijateljicam za to prireditve. Bodoče bom znal take prireditve bolj ceniti kot sem jih do zdaj. Lepa hvala tudi vrlim ženskam, katere ste to aranžirale. Hvaležna vam bova vsem skupaj do smrti.

Pevsko in dramsko društvo Soča je priredilo zadnjo nedeljo, 11. junija popoldne, koncert z zelo bogatim programom. Vsi navzoči so bili z njihovim nastopom zadovoljni. Najprvo je mešani zbor zapel "Ob lepem modri Donavi" in "Napitnico", "Planinsko", "Dekle" in "Sljaj, sljaj solnce" je pa pel moški zbor. "Ti si urce zamudila" je pel solo Joseph Mauser. Jože je dober pevec in se tudi zanima za našo slovensko pesem, le žal, da ima tako malo posnemalec. "Naše gore", in "Popotnik" je pel mešani zbor. "Vinček, oj vinček moj", kvartet, so peli Anton Janke, Joseph Mauser, Joseph Brate in Anton Strukelj. Vsi so dobri pevci. Mešani zbor je za zaključek zapel "Kadar mlado leto" in "Venček". Pevovodinja je bila mrs. Banko in na glasovir je spremljala Alice Krultz. Moram se omeniti, da se je program zaključil s pesmijo "Soča voda" in peli smo z zborom vsi navzoči.

Gospodarski klub, odsek Slovenskega narodnega doma, bo priredil piknik v nedeljo, 25. junija, v prijaznem Joe Gregorichem parku, prej Shooting park. Ker je ta piknik namenjen za korist Slovenskega doma, zatorej upamo, da se vsi delničarji in prijatelji udeležijo tega piknika. Na programu je več zabavnih točk. Frank Martinjak, 2.

Razno iz Sharona

Sharona, Pa. — Spet se moram malo oglašiti in sporočiti razne stvari. Meni in najbrže tudi drugim je postalo že dolgčas po Zidanškovi dopisih. Ko smo 7. maja pri njem praznovali njegov 74. rojstni dan, mi je rekel, da se je prehladil na potovanju in agitaciji za Prosveto. Od takrat je še vedno v bolniški postelji in ga je torej dobro prišlo.

Ko sem ga obiskal pred par leti tudi na smrt bolnega in podpal bolniško nakaznico, sem si mislil: saj je mogoče zadnje. In res je bilo tako, ker kmalu po mojem odhodu se je Tone dvignil, dasi težko, vzel cekar pod pazduho in palico v roke ter jo je mahnil proti Pittsburgu na agitacijo za Prosveto. S tem je prejel svojo hudo bolezen. Sedaj pa Tone nima tiste korajže. Bolan je, da ne more od doma. Upam in želim, da kmalu ozdravi in da zopet skuje kaj dopis, da bo kaj čitali, ker zadnje čase ni več toliko dopisov.

Zadnjič sta prišla iz Detroita mr. in mrs. Bohar na obisk k bratu Matiji Boharju, ki je predsednik društva 31 SNPJ. Matt ju je pripeljal tudi k nam v Slovenski dom. Iz Kanade pa sta prišla na obisk svojcev mr. Slovenec in mr. Žičkar. Prvi i-

ma tukaj bratrance, našega mesarja in grocerista Antona Bogalina, drugi pa brata Louisa Žičkarja. Veselo je bilo njih svidenje in en teden so se zabavali. Razume se, da so sem pa tam obiskali tudi naš Slovenski dom.

Na 11. junija smo se odpeljali na 23 milj oddaljeno Sajnov farmo, kamor sta nas povabila naš oskrbnik in natakar SD Joe Godina in njegova žena Josephine na praznovanje njunega 10-letnega zakonskega življenja. Tam je bilo obilo jedade in pižaje, petja in razne zabave. Jaz sem imel še posebno srečo. Najprvo sem se od znotraj namočil, potem pa sem šel gledat, ko so drugi ribe lovili, toda sem bil preblizu vode in sem notri zdrvel ter se še od zunaj namočil... Jožetu in Jozefi želimo zdravlje in še mnogo let složnega zakonskega življenja.

Na 25. junija gremo pa na proslavo dneva SNPJ v Clairton, ki se nahaja v bližini Pittsburgha. Tudi naši fantje od društva Keystoneers 756 SNPJ bodo tam igrali zgomot za prvenstvo. Toda to še ni vse: tam bo tudi koncert, ki ga bo izvajal Vadnalov kvartet iz Clevelanda in potem tudi igral za ples. Tam bo tudi šest pevskih zborov, ki bodo prepevali naše lepe pesmi. Tudi gubernikov ne bo manjkalo. Torej na 25. junija vsi v Clairton na dan SNPJ.

Na 1. julija bo naša angleško poslušajoče društvo Keystoneers staro eno leto in bo na ta dan praznovalo svojo prvo obletnico s programom in igro, potem pa bo ples. Ali se spominjate kako je bilo lansko leto zabavno, ko nas je ob ustanovitvi tega društva obiskal gl. predsednik Vincent Cinkar in vse Keystoneers je zaprisegel, da so postali člani SNPJ? Takrat je bila udeležba od blizu in daleč. Upamo, da bomo tudi ob prvi obletnici tako veseli. Torej le pridite spet vsi. To društvo je ob ustanovitvi štelo 17 članov, sedaj pa jih šteje že preko 50. Lep napredek. Na svidenje v Clairtonu in v Sharonu.

Anton Valentinčič, 262.

Zanimivo pismo iz Paragvaja

Sapucay, Paraguay, America del Sud. — Zopet prihajam med vas, ker vsakemu posebej ne morem odgovoriti. Naj mi prijatelji v Združenih državah oproste, če sem se malo pregrešil in odgovoril le ženskam, kajti sem razporečen in se tukaj bečlam z z nekim Nemcem.

Drugače sem tukaj prav zadovoljen, samo to je križ, ker je majhna plača, toda tudi ne delamo težko. Ako ima kdo nekaj dolarjev, bo tukaj brez skrbi spal. Dasi je dežela še malo obljubena, je kljub temu veliko ljudi, ki se ne brigajo, da bi imeli svojo zemljo. Življenje je tukaj še bolj primitivno in podobno Združenim državam v frontirski dobi. Ljudje enostavno posekajo in požgejo kompanijski gozd in zasade to ali ono na frišni zemlji in prva leta vse prav dobro obrodi. Z obdelovanjem tudi ni dela, ker ni plevela, zemlja pa rahla. Tudi meni so rekli, naj vzamem parcelo, jo zasadam in nikdo me ne bo vprašal vse življenje za davek ali druge stroške, ker kompanije so veselo, če jim kdo zemljo očisti. Tako ljudje prihajajo do zemlje in jo izmenjavajo, ne da bi jih kdo pri tem oviral.

Sedaj bo neka ameriška družba pričela graditi cesto od Asunciona, glavnega mesta Paragvaja, do Villa Rica, od tam naprej do Foz del Igaza pa neka brazilska družba. Vsak brezposelni, Slovenec in mr. Žičkar. Prvi i-

Zemlje za tri človeštva

Po naročilih kanadske vlade je gospodstvenik Frank E. Lathe iz Ottawe preučil ravne zaloge sirovin. S tem naj bi ugotovil ali je res, kar pravijo mnogi preroki, da se ta ali ona zemeljska sirovina v doglednem času izčrpa, kar bo spet resno ogrozilo civilizacijo.

Ze okrog l. 1800. je sloviti Malthus izražal bojazen, da bo število zemljanov naraščalo treje nego možnosti njih vzdrževanja. Njegovi domnevi temelji znano neomalthusiansko gibanje, ki smatra omejitve porodov najboljše zdravilo zoper vse gospodarske socialne stiske.

Kanadski profesor pa je prišel na podl temeljitega raziskovanja do prepričanja, da mogla zemlja mirno prehraniti trikrat ljudi, kolikor jih živi sedaj na njej. Vse ve za preživljanje izvirajo iz tega, da v nje razdelitve še ni rešeno. Tudi kar se oblike, gradbenega materiala, kurjave in električne sile, ni potrebno, da bi si delali sive se. To si bomo lahko privoščili še dolgo do prav tako kakor različnih luksus, ki ga smamo danes za življenjsko potrebo. Nekatere je kovine se bodo v doglednem času sicer iz pale, toda v teh primerih je treba računati tem, da bo našlo človeštvo prav tako dobro, če boljša nadomestila. Evropske zaloge želez bodo trajale še kakšnih 160 let, ameriške 320 let. Zaloge premoga pa se bodo izčrpele če jih bodo izkoriščali v sedanjem tempu in se, celo šele v 5000 letih.

Kako važno pa je vprašanje razdelitve, najboljše razvidno na primeru premoga. 73 stoletov vseh rezerv premoga je v Severni Ameriki. Seveda pa so prognoze za posamezne žele, če upoštevamo razdelitvene težave, pre neugodne. Prof. Lathe je objavil razpisnigo, iz katere je razvidno, da so glede na njih naravnih zakladov poedine dežele v različnih položajih. S premožem se la preskrbi britski imperij, USA, Rusija, Persija s kolonijami, Nemčija itd., Italija in ponska pa le delno. Z železom so bogato n ženi britski imperij, USA, Rusija, Francija, kolonijami, Nemčija le delno, Italija in Japanska pa sploh ne, bakra imata le britski imperij in USA dovolj, Rusija in Japonska bolj malo (toda Rusija utegne imeti v svojih še raziskanih predelih zadostne zaloge), Francija, Nemčija, Italija pa nič, petroleja imata Rusija in USA dovolj, druge izmed omenjen dežel pa se v tem pogledu na slabem. Se pa se glede teh sirovin in drugih položaj poedine dežele, zlasti za Rusijo, bistveno boljše, če se najdejo možnosti za izkorišč zalog, ki jih smatrajo danes za neporabne.

Kot primer za to navaja prof. Lathe, da če bi pred 50 leti postavljali kakšne porazpredelnice, tedaj bi morali za vse omenje dežele ugotoviti, da se s to sirovino ne more preskrbeti. Med tem pa smo se naučili privajati dušik iz zraka, tako da je njegovo janje v razpredelnici sploh odveč. Tak možnosti obstoje za bodočnost tudi glede gluh sirovin (n. pr. če bi uspela rentabilna izvedba vsakovrstnih snovi iz morske vode in če to upoštevamo, lahko rečemo, da člove še dolgo ni v nevarnosti, da bi mu zmanjk sirovin. Treba je najti le nove načine izščanja in pameten način razdelitve.

Majhen, a močan

Vsakdo izmed nas se je že kot otrok igral magnetom in z njim pobiral vse mogoče ri. Tehnika uporabljala pa druge magnet, kotromagnet, ki deluje samo tedaj, kadar po njih tok. A tudi razvoj stalnega magnet ni obstal.

Neka ameriška električna družba je našla iznašala nov stalni magnet, ki lahko drži manj ko 1500krat večjo težo, kakor je to magnet sam. Magnet ne tehta niti dva grama in je komaj tako velik kakor polovica račna koncu svinčnika. Z njim pa lahko drži skoraj dve kili težak kos železa. Vzrok temu je v snovi, ki je iz nje magnet narejen. To je tina aluminija, nikla, kobalta in železa. Tino so najprej pripravili zato, da bi imeli, ki bi bila proti vročini kar najbolj odporna. Pozneje so spoznali, da se da izvrstno upbiti v vse mogoče elektrotehnične svrhe.

Petrolej

Največ petroleja pridobivajo Združene države: 60% svetovne produkcije. Na drugem mestu je Rusija z 11%, na Venezuela z 10%, nato pa Rumunija s 4%. Vse druge države skupaj premorejo le 15% svetovne produkcije petroleja.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 19. junija 1919)

Domače vesti. Eksekutiva JRZ v polnem senatorju Shermanom, ki priznava Italijanom pravico do Reke. Eksekutiva poziva Jake, naj pišejo temu senatorju protestno pismo.

Delavske vesti. Deset voditeljev starob. Winnipegu, Mann., aretiranih.

Po svetovni vojni. Nemška vlada se ne re zediniti za podpis mirovne pogodbe. Francoski bankirji in avstrijski jezuitje bi radi v veli monarhijo v Avstriji.

Sovjetska Rusija. Leon Trocki poroča o vseh boljšejskih zmagah na ruski splošni fronti.

Člani unije časnikarjev piketirajo veletrgovino Lane Bryant Co. v New Yorku v znak protesta, ker oglašja v Hearstovih listih v Chicagu, kjer so časnikarji zastavkali.

KRALJ ALKOHOL

ROMAN

Special JACK LONDON

Is angleščine prevedel JOS. POLJANEC

Ampak drugo jutro nisem napisal svojih tisoč besedi. Bil sem bolan, zastrupljen. Ta dan je bil silno reven. Popoldne sem moral imeti javen govor. Imel sem ga in prepiran sem, da je bil vprav tako slab kakor sem bil jaz. Nekateri mojih gostiteljev so zasedli prve vrste, da bi videli na meni kake posledice prejšnje noči. Ne vem, kakšne znake so opazili, pač pa sem jaz opazil na njih znake in sem bil potolažen, ko sem videl, da so bili prav tako bolni kot sem bil jaz.

Nikdar več, sem prisegel. In nikdar več me niso zvalili v podobno popivanje. Kar se tega tiče, lahko povem, da je bilo to sploh moje poslednje popivanje. O, od takrat sem sicer še zmerom pil, ampak le bolj po pameti, bolj previdno in nikoli tekmovalno. Na tak način postane vajen pivec iz navade.

SEDEMINDVAJSETO POGAVJE

Nisem pa bil še pravi, da bi se prijel kralja Alkohola za podpažduho. Čim starejši sem postajal, čim večji je bil moj uspeh, čim več denarja sem zaslužil, čim širše je bilo moje svetovno obzorje, tem očitneje je kralj Alkohol posegal v moje življenje. A še vedno nisva bila ožje znana, nego sva si samo pomežikovala. Pil sem radi družabnosti, kedar pa sem bil sam, nisem pil. Včasih sem postal nekoliko dobre volje, toda take dobre volje sem imel za pohlevno plačilo, ki sem ga plačal za družabnost.

Da pokažem, kako nezrel sem bil za kralja Alkohola, povem, da mi tisti čas, ko sem se pogrezal v blato obupa, niti v sanjah ni prišlo na misel, da bi se bil obrnil do kralja Alkohola za pomoč. Imel sem življensko krizo in srčne križe, ki jih tukaj ne pripovedujem nikjer. Toda združeni z njimi so bili duševni križi, ki resnično spadajo semkaj.

Kar sem izkusil, ni bilo nič nenavadnega. Pečal sem se preveč s pozitivno znanostjo in živl preveč pozitivno življenje. V svoji mladostni gorečnosti pa sem bil napravil tisti stari pogrešek, da sem preveč brezobzirno zasledoval resnico. Strgal sem kopreno z nje in kar sem videl, je bilo zame prestrašno, da bi mogel vzdržati. Na kratko povedano, izgubil sem svojo lepo vero precej v vse razen v človeštvo, človeštvo pa, ki sem ohranil vero vanj, je bilo prav zares človeško.

Ta dolga bolezen pesimizma je predobro znana nam vsem, da bi podrobno govoril o nji. Zadostuje naj, da povem, da je bila pri meni jako huda. Hladnokrvno kakor kak grški modrijan sem mislil na samomor. Žal mi je bilo samo radi tistih, ki so bili preveč neposredno odvisni od mene glede življenja in strehe, da bi zapustil življenje.

One stvari, za katere sem se boril in žgal ponoči luč, so me razočarale. Uspeh — zaničeval sem ga. Priznanje — to je bil mrtev pepel. Družba, moški in ženske, nad druhaljo morske obale in sprednjega kastela — prebledel sem sprčo njene brezsrčne duševne povprečnosti. Ženska ljubezen — kakor vse ostalo. Denar — spati sem mogel ob istem času samo v eni postelji, in kakšno vrednost je imel dohodek za sto jedilnic na dan, ko pa sem mogel jesti samo v eni?

Iz tega se lahko vidi, kako hudo sem bil bolan. Bil sem rojen borec. Stvari, za katere sem se boril, so se izkazale, da niso vredne borbe.

Po svoji dolgi bolezni sem pil še nadalje ob posebnih prilikah. Pil sem, kadar so drugi pili, s katerimi sem bil v družbi. Neopazno pa je moja potreba po alkoholu dobila določno obliko in začela naraščati. Pa to ni bila telesna potreba. Boksal sem se, plaval, jadral, jездil, živel predravno življenje na prostem ter srečno in častno prestopal preiskave zavarovalnih zdravnikov. Po svojem izvoru je bila ta potreba po alkoholu, ako sedaj gledam nazaj, duševna potreba, potreba živce, potreba po razvedritvi. Kako naj to pojasnim?

Bilo je nekako takole. Fiziološko, a stališča ust in želodca, mi je bil alkohol zoprn kakor vedno. Imel ni nič boljše okusa kot pivo takrat, ko mi je bilo pet let, ali grenko vino takrat, ko sem štel sedem let. Kedar sem bil sam in sem pisal ali studiral, nisem čutil nobene potrebe po njem. Toda — postajal sem star ali moder ali oboje, ali pa starikav, kakor kdo hoče. Kedar sem bil v družbi, sem imel vedno manj veselja in manj zanimanja od tega, kar se je govorilo in delalo. Nekoč dobre šale in

burke se mi niso zdele več dosti vredne; mučno mi je bilo poslušati neslanosti in gluposti žensk ter samovšečno ter domišljavo besedičenje napol zrelih možic. To je kazeno, ki jo človek plača za pretirano prebiranje knjig, ali pa zato, ker je sam bedak. V mojem primeru je brez pomena, kakšna je bila moja čemernost. Čemernost sama je bila dejstvo. In jaz sem bil v stanju tega dejstva. Meni je ginilo življenje in svetloba in radost občejanja z ljudmi.

Povzdignil sem se bil previsoko med zvezde ali pa sem nemara pretrdno spal. Toda jaz nisem bil histeričen, niti kakorkoli preveč izdelan. Žila mi je pravilno bila. Moje srce je bilo zavarovalniškim zdravnikom čudo izbornega zdravja. Moja pljuča so jih spravila v navdušenje. Vsak dan sem napisal po tisoč besedi. Bil sem do pičice natančen v preštetavanju življenskih zadev, ki mi jih je naklonila usoda. Z radostjo in veseljem sem se telesno vezal. Ponoči sem spal kot dete. Ampak —

Čim sem prišel v družbo, sem postal otožen in pretakal duševne solze. Nisem se mogel smejaati svecenemu govorančenju mož, ki sem jih imel za znamenite ose, niti se nisem mogel ne smejaati ne udeležiti se s svojo nekdanjo veselo zbadljivostjo preprostega, plitvega čebljanja žensk.

In jaz nisem bil pesimist. Prisegam, da nisem bil pesimist. Bil sem samo naveličan vsega tega. Prepogostokrat sem videl isto igro, prepogostokrat sem poslušal iste pesmi in iste dovtipce.

In sedaj prihajam polagoma do jedra. Kdo naj pomaga človeku prenašati to igro družabnega občejanja, kadar je ves mamljivi čar izginil? Kralj Alkohol. Ta večni potrpežljivec je čakal nad četrto stoletja name, da v potrebi iztegnem svojo roko proti njemu. Njegove tisočere zvižaje so se izpodnesle ob moji čvrstosti in sreči, toda on je imel še več zvižaj v svoji malhi. En cocktail ali dva več, sem spoznal, so me odobrili za gluposti glupih ljudi. En cocktail ali dva pred obedom sta me pripravila, da sem se iz vsega arca smejal atavrem, ki je zdavnaj niso bile več smešne. Cocktail je bil izpodbudna in drzila za mojega upehanega in naveličanega duha. Dramil je v meni smeh in petje in razvnela moja domišljija, tako da sem se lahko smejal in pel in govoril gluposti z najživahnjejimi v družbi, ali pa klatil neslanosti z ognjem in navdušenjem, da so bili zadovoljni val samovšečni povprečniki, ki niso znali drugače govoriti.

Brez cocktaila slab družabnik — sem z enim cocktailom postal najboljši. Z njim sem prišel do lažne dobre volje in se povzpela do veselosti. In to se je pričelo tako neopazno, da se meni, staremu dobremu prijatelju kralja Alkohola, niti sanjalo ni, kam me vede. Začel sem hrepeneti po godbi in vinu; kmalu sem imel hrepeneti po blaznejši godbi in po še več vina.

Sele sedaj, ko se oziram nazaj v tiste čase, vidim, kako je moje poženje skoraj neopazno raslo. Bili so rahli migljaji, za katere se nisem zmenil, neznatne malenkosti, ki jih nisem opazil, majhni dogodiljaji, čijih važnosti nisem domlel.

Tako na primer sem imel nekaj let navado, da sem vsako zimo po šest do osem tednov križaril po zalivu San Francisko. Moja močna jahta "Spray" je imela udobno kabino in ognjišče na ogelje. Mlad Koreanec je opravljal kuhinjo in po navadi sem vzel s seboj prijatelja, dva, da bi z menoj vred uživala križarjenje. S seboj sem vzel tudi pisalni stroj in sem vsak dan napisal svojih tisoč besedi. Na vožnji, ki jo imam v mislih, sta se vozila z menoj Cloudesley in Toddy. To je bila Toddyjeva prva vožnja. Na prejšnjih vožnjah je Cloudesley najraši pil pivo, zato sem skrbel, da bi bila jahta vedno založena s pivom, in tudi jaz sem pil pivo z njim.

Na tem križarjenju pa je bil položaj drugačen. Prijatelj Toddy je dobil ta zdevček radi svoje hudičeve spretnosti v varjenju todtyjev (toddy je neka vrsta sladkega močnega groga; grog je pijača iz ruma, cukra in gorke vode). Zato sem vzel s seboj dve galoni viske. O, še nekatero galono sem kupil, kajti s Cloudesleyjem sva se navadila na neki vroč todty, ki je imel zares nebeški okus, ko je tekkel po grlu, in je prinesel največje dobro voljo, ki se da misliti. (Dalje prihodnjije)

Tom Mooney pozdravljen na velikem delavskem shodu v New Yorku, na katerem je apeliral za enotnost v delavskih vrstah.

vsa zmedena od spoznanja, da je to on, čigar podoba je često odganjala — resnični Lucijan, ne samo privid.

Šel je vstric nje in tožil, da ne sveti mesec, da bi vsaj malo obisjal njen obraz. Iznova se je namahnula, saj ni potrebovala luči!

Pogovarjala sta se že docela nepriključno. Lucijan je uveljavljal pri tem pogovoru vsa izkustva v pridobivanju žensk. Dekletov glas je postal iskrenejši in toplejši, čutila je, da je ponoči na morsk obali srečala ljubezen, katero ji je pred trenutkom risala njena domišljija.

"Rad bi bil z vami, moja neznanica, daleč od hrupa ljudi, in čakal, da mi solnce pokaže vaše oči, ki so gotovo prav tako sladke kakor vaš glas," je šepetal in jo objel okrog pasu. Nekoliko se je stresla, ni se branila, bila je srečna v njegovi bližini. Željno je poslušala nežne besede, ki jih je izbral zanj, in ko jo je potem poljubil na oči, na usta, ni več mislila na nič, zakaj vse okrog nje je izginilo, ostale so samo njegove mišičaste roke, ki so jo trdno objemale.

Povedala sta si tisoč zaljubljenih nesmislov spotoma domov. Domenila sta se, kje se bosta takoj jutraj sešla.

Najvztrajnejši plesalci so še plesali v razsvetljeni dvorani in tam, ob slovesu, sta si šele pogledala v oči.

Drugi dan — kmalu pred določenim časom — je sedla deklica v svoji najlepši kopalni obleki na pesek. Opazovala je modro nebo in čakala Lucijana. Čas ji je naglo bežal od spominih na snočnji večer, solnce je že močno pripekalo, a njegova vitka postava se ni še nikjer pojavila. Zda se ji je prikradel v dušo prvi dvom.

Vzela je zrcalce in se dolgo kritično opazovala. Potem je razumela. Lucijan je snoči komaj pogledal v njem vsakdanji obraz — in pozabil je vse, kar mu je naslikala topla noč. Milka je žalostno odhajala, zopet sama, ogoljufana za svoje lepe sanje.

Tri angleške

Oče: "Charly, ali imaš dosti prijateljev v šoli?"

Charly: "Niti enega!"

"Kako je pa to mogoče?"

"Tistih, ki me tepejo, jaz ne maram, tisti, ki jih pa jaz tepem, pa mene ne marajo."

Maury Maverick, bivši progressivni kongresnik iz Texasa, ki je bil izvoljen za župana San Antonia, Tex.

Vihar v pomladi

Frida Kovačeva

Pri krstni botri je Marija, na pol za služkinjo, na pol po milosti. Mala je in nežna, komaj osemnajst let je stara, z obrazkom svetnice. Velike temne oči gledajo sanjavo in hrepeneče v svet. Po ljubezni hrepeni duša osamljenega otroka, ki ni nikoli poznal svojih staršev. Lepa je Marija, samo hrbet ji kvarji velika grba. Zato jo zlata mladina ne šteje med svoje. Krepka kmetška dekleta se ji posmehujejo, fantje se ogibajo. Dan za dnevom sedi pri živalnem stroju in dela za sosedo. Nešteto poročnih oblek je vsesalo bridke solze. Z bistrim razumom je spoznala, da je izobčenka, ki ne sme nikoli misliti na lasten dom in srečo.

Botrin sin Franc se vrne iz vojaške službe. Pred Marijo se odpre nov svet. Sicer je velik lep fant, toda ima grde navade: rad preklinja, rad hodi po gostilnah, rad se tepe s pijanimi fanti, a vseeno ga vsi občudujejo in se ga bojijo. Nenavadno močan je in to mu da prednost pred drugimi. Vsako dekle poljubi, kadar se da in se smeje vročim pogledom, ki ga spremljajo povsod.

Tudi Marija mu ugaja. Lepi obrazek dekleta zasije, blažen smehljaj zaigra okrog ustnic, kadar prihaja. Brezmejno hrepenenje po ljubezni zaslepi Marijin drugače tako oster pogled. S čistim nagonom ga ljubi, brez pomisleka.

Prvi topli pomladanski dnevi razsipajo svoje razkošje na revno prekmursko krajino. Prvo cvetje gleda plašno v sonce, čez noč so črešnje kot neveste v bellem oblaku. Močan veter razgraja okrog vogalov in belo cvetje pada kot snežinke na zemljo.

Tudi Marijina ljubezen raste in se razveta v dolgi, tajnosti polnih nočeh. V krepkem Francetovem objemu gine hrepenenje, ostaneta samo zmagoslavje in sreča. Veter poje in žvižga okrog vogalov, narava se pripravlja na novo vstajenje.

Marijini botri ni ostala velika ljubezen prikrita. Trda, neumljena ženska se smeje, ljubezen je neumnost, samo zdrava pamet in denar velja na svetu. Kadar ji bo dekle na potu, jo enostavno zapodi iz hiše. To reče tudi Mariji s hladnimi besedami. Dekle strmi brez razumevanja v staro debelo žensko. Potem se ji vlijejo solze iz oči.

"Za božjo voljo, saj je vendar rekel Franc —"

"Nič ni rekel Franc," zarjove ženska, "posestvo je še moje, da veš — in jaz si izberem snaho, katero jaz hočem. Doto mora imeti — ti pa nimaš nič — in zdrava mora biti, razumeš? Mar misliš, da bočem imeti samo grbasto vnuko?"

Med vrati sloni Franc. Dekle se mu smili.

"Pustite jo, mati," reče v zadregi, "saj vendar ni nikoli mislila, da bi vam postala snaha. Toliko pameti pa ima."

Marija se zravna. Oči zaiskrijo v neskončni boli.

"Tudi ti, Franc," vpraša tiho, "sedaj ko veš, kako je z menoj." Fant skomigne z rameni.

"Prej bi morala premisliti, kaj lahko nastane iz tega. Pametna bi morala biti!"

"Jaz —" zastoka nesrečno dekle, "jaz?"

"Seveda ti!" odgovori fant. "Zakaj si me zasledovala s to neumno ljubeznijo? Končno se nobeden ne brani."

Marija tiho vstane. Solze so se ji ustavile, vse padejo nazaj v srce. Tam pečejo in kričijo: "Izobčenka!"

Zunaj divja vihar. Drevesa se vpgobajo in klanjajo pred njim. Temni oblaki valovijo na nebu. Od časa do časa zasije mesec izpod črnih pošasti.

Marija ne čuti vetra. V duši ji divja še hušja burja. Vse je izgubila. Vero v ljudi, vero v srečo, dom in — sebe.

Po temi tava — dolgo — dolgo —

Zjutraj vpraša botra Franceta, če ni videl Marije. Lahka groza trepeče v njenem glasu. V kamri ležijo njene stvari nedotaknjene.

Iščejo! Pri sosedih, pri znanih, nikjer je ne morejo izslediti. Franc je ves blede, ko tiho reče:

"Mati — ribnik bo treba preiskati!"

Mati zastrmi v njega.

Može gredo na težko delo. Okrog poldneva prinesejo Marijo domov. Obleka je vsa blatna, v razpuščenih lasih visi trst. Mali obrazek je miren, lep in voščenedel. Otrpel smehljaj na ustnicah govori:

"Če hočeš biti srečen, moraš iti v smrt."

HUMOR

Paganini in povabilo

Veliki virtuoz Paganini (1782-1840) je bil strahovito jezen, kadar so ga — in to se ni redko zgodilo — kam povabili in je moral s seboj vzeti svoje gosli. Kot nekakšno "odškodnino" za kosilo, je moral zaigrati. Nekoč je gostoval v nekem italijanskem mestu, kajpak s sijajnim uspehom. Neka vplivna in silno premožna dama ga je povabila na čaj.

"Ne pozabite vzeti s seboj svojih gosli, dragi mojster!" je prosila dama.

"Hvala lepa, milostljiva," se je vpljudno nasmešnil slavnij vjolinist, "a moje gosli ne pijejo čaja!"

"Ko sem jo prosil za roko, me je vprašala, kakšne načrte imam za bodočnost. Pripovedoval sem ji o mojem bogatem stricu — in zdaj je postala moja teta."

Draga šala

Znani ameriški učenjak in zdravnik dr. Benjamin Hodge, ki je deloval in pisal pred petdesetimi leti, je bil v mladih letih strah in trepet visokošolskih profesorjev. Nekoč ga je ravnatelj poklical k sebi in ga posvaril:

"Hodge, poslednjič te opomi-

njam. Če mi še kdaj nastane kakšno neumnost, bom potojega očeta."

"Tega pa rajši nikar rite, gospod ravnatelj!" Hodge prostodušno svetuje.

"Aha," je menil ravnatelj, "zdaj si zbal, kaj?"

"Niti najmanj," je odgovoril Hodge, "toda če boste cali mojega očeta, vam bo sal račun za več ko pet do Kajtj ne pozabite: moj zdravnik!"

Med prijatelji

"Ti," pravi Koren prijatelju, "ali mi moreš viti uslugo? Danes imam namreč sestanek z Prvi sestank, veš. Pro pojdi z menoj!"

"Smešno," meni prijatelj, "bi samo motil!"

"Beži, beži, narobe," Koren, "če te bo videle, imel jaz več uspeha!"

Neki nameščeneec pravilno negotovo svojemu klijentu, "Gospod šef, mislim, nekdo kliče k telefonu."

"Kaj se pravi, misliti," jezi predstojnik, "me pr ne zanima, kaj vi mislite!"

"Gospod šef, glas na koncu je samo dejal: Ali tam, stari bedak?"

Veselo srečanje

Zapoznali gost se zgoditraj veselo, a nekoliko ne vrača proti domu. Ziblje in tja in se naposed na svetilniškem drugu. Prkrat se pa z druge strani drug sotrpini. Tudi on se droga. Oba se sočutno gEden izmed njiju se odzajecja:

"Dovolite, moje ime je O. Pavel?" ves veseli drugi. "Vi ste Pavel, me veseli, gospod Pavel, vas spoznal. Povejte mi, dragi gospod Pavel, ali dar že dobili odgovor na pisma Korinčanom?"

SLOVENSKA NARODNA PORN JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije posebno list Prosveta in ter potrebne agitacijske drufiter in članstva in gando svojih idej. Nika ne za propagando drugih pornih organizacij. Vsi ggnizacija ima običajno ggnilno. Torej agitatorit in naznanila drugih po ggnizacij in njih drufit se ne polijajo lista Prosveta.

Listen to and Advertise PALANDECH'S YUGOSLAV Folk Songs and Music Tamburitza Orchestra Station WWAEE, Every Sunday 636 S. Clark St., Chicago — Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklopu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta, pri čemer eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in en član iz druge družine. List Prosveta stane za vsa enaka, za člani ali nečlani. Enako letno naročnina. Ker pa člani so plačajo pri assessmentu (tj. tednik, ne jim to prišteje k naročninu). Torej sedaj ni vrzoka, kaj je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Člani Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cileto in Chicago je \$4.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 2.00
2 tednika in..... 7.00	2 tednika in..... 3.00
3 tednike in..... 9.00	3 tednike in..... 4.00
4 tednike in..... 1.00	4 tednike in..... 5.00
5 tednikov in..... 1.00	5 tednikov in..... 6.00

Za Evropo je..... \$3.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali list Prosveta in ga pošljite na list Prosveta, list, ki je v vaši lasti. Order in plam in si naročite Prosveta, list, ki je v vaši lasti. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako oddal naročnina na dnevnik Prosveta, to tako naznaniti upravništvu list Prosveta in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne storite, tedaj mora upravništvo uničiti datum za to vrsto naročnina.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveta vrsto \$.....

1) Ime..... Čl. družine.....

Naziv.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenja moje družine:

2)..... Čl. družine.....

3)..... Čl. družine.....

4)..... Čl. družine.....

5)..... Čl. družine.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Osamela

Ilma

Milka je letos odpotovala k morju na dopust.

V temni noči koraka po morskem obrežju. Počasi se oddaljuje od razsvetljenega hotela, zdaj pa zdaj zavzani še odmeve melodije. Čisto sama je Milka pod zvezdnatim nebom, sama — kakor vedno. Romantična okolica, ki je kakor ustvarjena za zaljubljenca, podpira njene sanje o veliki, resnični ljubezni, katero še ni dočakala. V duhu se ji nehoti pojavlja zagorel obraz z veselimi rjavimi očmi. Tako je zamišljena, da niti ne opazi vi-

soke postave, ki se v svetli polletni obleki odbija od temnega ozadja. Šele tih glas jo vzbudi iz misli.

"Oprostite, morda sem vas prestrašil. Ne bojte se! Priznam, da vam že nekaj časa sledim, vidim samo nejaano silhueto, ne vem, ali je to silhueta mlade deklice ali zrele žene, plavalke ali črnolaskice. Sicer pa je mogoče, da se večkrat vidiva na paži ali pri plesu, mogoče tudi, da niti ne razumete mojih besed. Prosim, odgovorite mi!"

"S toliko vprašanji ste me obremenili, da niti ne vem, na katero naj prej odgovorim; zato rajši ne bom odgovarila na nobeno," je rekla smehljaje se deklica.

Lucijana je presenetil zvonič glas, pol nežnosti; ta glas je gotovo glas mlade in lepe ženske. Predstavljal si je to žensko bitje tako, da je sklenil, pridobiti si to neznanico in preživeti z njo še ostali teden na morju.

"Najbrže naju je oba izvalil isti cilj: hotela sva se odpočiti od družbe, zreti v temo in se predati svojim sanjam. Pojdeva skupaj, kaj ne?" je vprašal, ali bolj ukazoval, zakaj ni bil navajen na to, da bi ga ženske odklanjale. "Moje ime je Lucijan."

"Ne, prosim, ne pravite mi svojega imena, ker je tako lepo, če ne veva, kdo sva. In to se tako prilga nastroju današnje noči," ga je prekinila, ker je bila